

Enorm groeipotentieel bij biologische zuivel

# Biologisch groeit hard

De consumptie van biologische zuivel is vorig jaar met 28,2 procent fors gestegen. De verwachting is dat die groei de komende jaren flink doorzet. Reden? Zuivelfabrikanten als FrieslandCampina en Arla hebben zich op de biologische zuivel gestort. Biozuivel is nu in elke supermarkt gemakkelijk en in ruime mate verkrijgbaar.

Nog niet zo lang geleden werden melkveehouders die omschakelden naar biologisch, beschouwd als een beetje vreemde snuiters. De omschakelaars waren vooral idealisten en de pioniers, die op een andere manier wilden boeren met respect voor het dier en de omgeving. Ook de retail wist niet goed wat ze met het biologische product aanmoesten. De biozuivel kreeg een klein hoekje in de winkelkoelkast of werd afgezet via natuurvoedingswinkels. Biologische zuivel was letterlijk een nichemarkt. Maar de wereld van voedselproductie en -consumptie is de afgelopen tien jaar sterk

veranderd. Aspecten als duurzaamheid, milieu- en diervriendelijkheid hebben veel meer prioriteit gekregen, dankzij de inzet van belangenorganisaties. Ook in de sector groeide het besef dat het anders moest en kon. De koe in de wei is de laatste jaren een belangrijk verkoopargument geworden. De maatschappij wil immers die prachtige koe zien in het groene Hollandse landschap. Weidegang werd een marketinginstrument. Door die veranderingen is de biologische zuivel letterlijk en figuurlijk uit z'n niche getrokken en in het daglicht gezet. De sector kende in de afgelopen jaren een

grote groei. In 2010 steeg de productie (en daarmee de consumptie) van biologische zuivel met 28,2 procent ten opzichte van 2009. De biologische sector is bezig een professionaliseringsslag te maken en kan de vraag nu nauwelijks bijbenen. Ook binnen de melkveehouderij is de 'vreemde snuiter' inmiddels gewoon de collega-melkveehouder geworden. Sterker nog, de biologische melkveehouders beginnen steeds meer een voortrekkersrol te krijgen als het gaat om milieuvriendelijk produceren. Het thema antibiotica is hier een goed voorbeeld van. De gangbare sector kijkt bij

*Biologische zuivel is nu volop in de supermarkten te verkrijgen en staat gewoon naast de reguliere zuivelproducten.*



#### Rapport

Meer achtergrondinformatie over de biologische zuivel vindt u op [www.melkveemagazine.nl](http://www.melkveemagazine.nl)

de biologische sector hoe zij omgaat met het antibioticagebruik.

## Supermarkten

De belangrijkste reden voor de groeiende afzet is dat biologische zuivel nu volop in de supermarkten te verkrijgen is en gewoon naast de reguliere zuivelproducten staat. Zoals 's lands grootste slachterij Vion zich afgelopen jaren heeft ingezet om duurzaam en biologisch vlees goed in de markt te zetten, zo hebben FrieslandCampina en Arla zich sterk gemaakt om verse biologische zuivelproducten in de winkels weg te zetten. Met zulke grote spelers is het voor de supermarkten ineens interessant om deze producten te verkopen. Prijs, kwaliteit en continuïteit zijn nu gegarandeerd. Volgens de Monitor Duurzaam Voedsel 2010 werd in 2009 48,6 procent van de totale biologische zuivelafzet verkocht in de supermarkten. In 2010 was dat gegroeid naar 51,5 procent. Meer dan de helft van de biologische zuivel vindt dus aftrek in de supermarkten. Ook FrieslandCampina ziet dat. Afgelopen jaar steeg de productie van biologische zuivel bij de zuivelcoöperatie met 32 procent. „Die groei wordt vooral in de supermarkten gerealiseerd. Het segment is absoluut groeiende en er is ruimte voor meer afzet“, aldus woordvoerder Rob van Dongen. De coöperatie signaleert een groei in de afzet van Campina Boerenland zuivel. „Vorig jaar besloten we dat alle melk die we voor Boerenland gebruiken, biologisch moet zijn. We hebben ons met het Boerenlandmerk echter niet gepositioneerd als biologisch, maar we zijn wel succesvol omdat het nu gemakkelijk via de supermarkten verkrijgbaar is.“ Op dit moment verwerkt FrieslandCampina 53 miljoen kilogram biologische melk die door 133 leden wordt aangeleverd. „Als we behoefte aan meer biologische melk hebben, dan kopen we deze elders aan. Maar in 2013 willen we groeien naar een verwerking van 67 miljoen kilogram. Daarvoor hebben we meer biologische melkveehouders nodig.“ Naast Campina Boerenland brengt FrieslandCampina ook Ecomel Industrieel, Zuiver Zuivel en Demeter-producten op de markt.

## Kaas

De biologische kaasmarkt kent niet de spectaculaire groei van dagverse zuivel, maar ook in dit segment zit veel perspectief

voor de toekomst. Directeur Ben Wevers van coöperatie Rouveen Kaasspecialiteiten: „We verwerken nu 20 tot 25 miljoen kilogram melk tot speciale biologische kazen. De markt is groeiende met Nederland en Duitsland als de belangrijkste afzetmarkten. Volgend jaar zullen we met tien procent groeien. Dat lijkt veel, maar in absolute cijfers is dat twee miljoen kilogram oftewel twee of drie biologische melkveehouders meer. We kunnen wellicht twee keer zoveel kaas afzetten dan we nu produceren.“

## 330 melkveehouders

Uit de gegevens van Skal, de certificeringsorganisatie voor biologische producten onder het keurmerk Eko, blijkt dat er bijna 330 biologische melkveehouder in Nederland zijn. Het gemiddelde bedrijf heeft tachtig melkkoeien, die 6.600 liter melk produceren, al zijn er ook uitschieters naar boven met bedrijven van tweehonderd koeien en een hogere productie. Met 133 melkveehouders behoort FrieslandCampina tot de grootste partijen op de markt voor biologische dagverse zuivel. Arla timmert ook behoorlijk aan de weg. Daarnaast brengt Cono biologische Beemsterkaas op de markt en heeft

Vecozuivel ook een behoorlijk marktaandeel in biologische zuivel. CV Rouveen is met onder meer de Bastiaansen-kazen en 55 melkveehouders de grootste Nederlandse speler op de biologische kaasmarkt. Het aantal biologische melkveehouders blijft gestaag groeien. Maar in tegenstelling tot tien jaar terug zijn de motieven voor omschakeling veranderd. „Je ziet een behoorlijke groei van melkveehouders die om economische redenen biologisch worden“, vertelt Ben Wevers. „Vooral melkveehouders met veel grond en minder dan twaalfduizend kilo melk per hectare, zien in de stap naar biologisch een beter toekomstperspectief. We bieden hen een omschakelpremie van 2 cent op de reguliere melkprijs. De biologische melkveehouders ontvangen 8,8 cent per kilogram meer. De economische bioboer voelt zich niet altijd een wereldverbeteraar, maar hij verbetert de wereld wel een beetje. En natuurlijk zijn ze gemotiveerd en hebben sympathie voor de biologische productie. Want melkveehouders die met tegenzin kunstmatig afzweren, moeten niet omschakelen.“

## Enorme groeipotentie

In totaal werd er in 2009 honderdveertig miljoen kilo biologische melk geproduceerd. ►

Copyright foto

## Biologische melkveehouder Albert Hilbrands

# „We zitten echt in een groeiemarkt”

Melkveehouder Albert Hilbrands uit Wezup schakelde tien jaar geleden vanuit economische motieven om naar de biologische melkveehouderij. „Ik had destijds een overschot aan grond en toen er een biologische melkfabriek in Drachten kwam, besloot ik om te schakelen. Niet vanuit idealistische overwegingen, maar puur vanuit ondernemersperspectief.”

Hilbrands is echter van bewust economisch naar bewust idealistisch veranderd, vertelt hij. „Ik zou nu absoluut niet meer terug willen naar de gangbare melkveehouderij. Dat komt vooral door de manier waarop wij nu met het vee omgaan. Bij ons gaan geen koeien weg die ineens honderden liters minder melk geven. Ik heb liever een oude koe dan dat ik ze te vroeg weg doe. Als ze weg gaan, is het meestal vanwege vruchtbaarheidsproblemen. Koeien afvoeren vanwege klauwproblemen komt bij ons niet voor, omdat er weinig eiwit in de voeding zit.”

Albert, die samen met zijn zoon Egbert Jan een melkveehouderij en zorgboerderij heeft, geeft de koeien maximaal vijf kilo brok, waarvan de helft bestaat uit graan van eigen land. Gemiddeld produceren ze zeventuizend liter melk, maar het eiwitpercentage ligt 0,3 procent lager dan in de gangbare sector. Het bedrijf omvat 85 melkkoeien, 75 stuks jongvee en 150 hectare grond, waarvan 50 hectare gepachte natuurgrond. Er wordt gemolken met een robot. „We hebben de afgelopen tien jaar een behoorlijk groei doorgemaakt en er is ruimte voor uitbreiding naar 110 tot 115 koeien. Er is bovendien een tekort aan biologische melk. We zitten echt in een groeiemarkt.”

Tien jaar geleden beurde Albert voor zijn melk vijf cent extra. Dat was te weinig. Tegenwoordig krijgt hij 8,5 cent extra en dit ervaart hij als een eerlijke prijs, waarvoor hij goed kan melken.



Melkveehouder Albert Hilbrands uit Wezup schakelde tien jaar geleden vanuit economische motieven om naar de biologische melkveehouderij. Inmiddels is het bewust economisch in bewust idealistisch veranderd.

Voor 2010 ligt die hoeveelheid nog een stuk hoger, maar cijfers zijn er nog niet. Afgezien van de groeimogelijkheden in de afzet bestaat er ook een groeipotentieel in het aantal biologische melkveehouderijen en koeien. Maurice Steverink, ketenmanager Taskforce Melkveehouderij Biologische Landbouw: „Uit berekeningen van het LEI blijkt dat er in 2009 een potentieel was van 10.500 bedrijven die zouden kunnen omschakelen, omdat ze minder dan dertienduizend kilo per hectare produceren. Bijna 3.700 bedrijven produceren minder dan tienduizend kilo melk per hectare. Dit betekent een potentie van 1,2 miljard tot 5 miljard kilogram biomelk. Dat is 8,7 tot 36,3 keer het volume dat er nu is, en 11 tot 45 procent van de totale melkaanvoer.” Volgens Steverink is omschakelen financieel aantrekkelijk voor melkveehouders die minder dan dertienduizend kilo melk per

hectare produceren en bijvoorbeeld moeten voldoen aan natuurdoelstellingen zoals Natura 2000.

### Obstakels

Om al die potentie te verwezenlijken, moet er volgens de ketenmanager een betere afstemming komen van vraag en aanbod. Ook moet er meer met kaasproducten gedaan worden. Daarnaast is voldoende krachtvoer belangrijk en dient de regelgeving aangepast te worden voor een beter toekomstperspectief. Ook denkt Steverink dat natuurorganisaties meer kunnen focussen op de biologische melkveehouderij. Bovendien moet de houding van boeren en adviseurs richting de biologische sector veranderen. Ben Wevers beaamt dat. „Er heerst nog steeds een stukje vooroordeel naar de

biologische sector. Het leeft te weinig bij andere melkveehouders en adviseurs, terwijl de stap voor sommigen veel kleiner is dan ze denken. Maar om de groeipotentie te kunnen realiseren, moet veel meer grond vrijkomen voor de biologische melkveehouderij. Dat is misschien nog wel het grootste obstakel. De natuurorganisaties kunnen daarbij helpen.” Rob van Dongen ziet het grootste obstakel voor de biologische sector vooral in het handhaven van het onderscheidend vermogen ten opzichte van de gangbare melkveehouderij. „Ze moeten zich onderscheiden in productiewijze, met extra zorg voor de omgeving en het product. De biologische sector moet daarnaast dicht bij de consument staan. Bijvoorbeeld door de boer op de verpakking te zetten. Verder is een bredere distributie met grote volumes een absolute vereiste.” ■

## Groei duurzame en biologische zuivel

De cijfers van de Monitor Duurzaam Voedsel 2010 laten een spectaculair ander beeld van de biologische zuivelsector zien dan een decennium terug. Duurzaam voedsel is in 2010 29,4 procent gegroeid ten opzichte van 2009, waarvan 40,9 procent groei in duurzame zuivelproducten. Biologische producten groeiden 14 procent en biologische zuivel kende met 28,2 procent de sterkste groei. In absolute cijfers was de omzet van duurzaam voedsel in 2009 1,03 miljard euro en van biologisch voedsel 591,5 miljoen euro. Een jaar later is dat bedrag naar 1,34 miljard euro en 674,2 miljoen euro gegroeid. Het aandeel biologisch voedsel in

de totale voedselbesteding steeg van 1,5 procent naar 1,7 procent. In absolute termen lijkt dat een kleine marge, maar de verwachting is dat de groei nog sterker zal toenemen. Van de totale consumentenbesteding had dagverse zuivel in 2009 een marktaandeel van 3,2 procent en in 2010 was dat naar 4,5 procent gegroeid. Kaas en boter staan op 1,2 procent in 2009 en 2,3 procent in 2010. De totale omzet van biologische zuivel in Nederland bedroeg in 2010 160,5 miljoen euro en in 2009 125,2 miljoen euro. De groei is vooral te danken aan de dagverse zuivelproducten door de introductie van enkele A-merken in yoghurt en melk.

Dun vloeibare zuivel nam toe van 46,7 procent naar 65,1 procent en dik vloeibare zuivel van 45,1 naar 60,2 procent. In 2009 lag de biologische melkproductie in Nederland op 140 miljoen kilogram. Buiten Nederland kende Arla in 2011 een groei naar 640 miljoen kilogram melk. Frankrijk zal in 2011 250 miljoen kilogram biologische melk produceren en het aantal Franse biologische melkveehouders groeide in de afgelopen jaren met 25 procent. Wereldwijd neemt de productie en afzet van biologische melkproducten toe. Zo maakte Fonterra in Nieuwe Zeeland een groei door van 140 procent in de afgelopen jaren.